

รายงานการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมกระบวนการ

เรื่อง การพัฒนาต้นแบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ด้วยการจัดการค่ากลาง

The District Model Development which Surveillance and Promoting Early Childhood Development by Community Participation in Health Area 7 by Norm Technique

รายชื่อผู้จัดทำผลงาน

ธิโสภิญ	ทองไทย	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
ทัศนีย์	รอดชมภู	นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (ด้านสาธารณสุข)
กัญญาภัทร	คำโสม	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
ลัดดา	ดีอันทอง	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
จันทิยา	เนติวิรัชธรรม	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
ปิยะ	บุรีโส	นักโภชนาการชำนาญการ
ธนศรา	นามบุญเรือง	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ

สถานที่ทำงานและที่อยู่ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น เลขที่ 195 ถ.ศรีจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทร. 043235902 ต่อ 4402

บทคัดย่อ

การพัฒนาเด็กเป็นการลงทุนกับประชากรฐานรากที่คุ้มค่า ซึ่งการที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพและระดับสติปัญญาที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องได้รับการดูแลเฝ้าระวังและกระตุ้นให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมเป็นไปตามวัยทั้งจากครอบครัวและชุมชนตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเรียนรู้ในช่วงวัยเรียนและเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพต่อไป นวัตกรรมเชิงกระบวนการ (Process Innovation) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต้นแบบในการจัดการระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการจัดการค่ากลาง เป้าหมายดำเนินงานคือ พื้นที่ตำบล 7 ตำบลนาร่องใน 7 อำเภอ ของ 4 จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 7 กระบวนการสร้างนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การจัดทำค่ากลางความสำเร็จในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน 2) การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน ในประเด็นสำคัญของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 3) การสร้างค่ากลางความคาดหวังในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ระดับจังหวัด 4) การจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน 5) การสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน 6) การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน ผลการใช้นวัตกรรมเชิงกระบวนการก่อให้เกิด ค่ากลางความสำเร็จ (ระดับเขต) และค่ากลางความคาดหวัง (ระดับจังหวัด) ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชนที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆได้ สร้างทรัพยากรบุคคลในระดับชุมชนผู้มีสมรรถนะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี เกิดกิจกรรมดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาด้านพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยเครือข่ายชุมชนและผู้สนับสนุน เกิดการระดมทรัพยากรและสนับสนุนดำเนินงาน และประการสำคัญคือ ก่อเกิดนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากภูมิปัญญาและปราชญ์ท้องถิ่นที่มีคุณค่าและประหยัด จากนวัตกรรมเชิงกระบวนการดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ขยายการขับเคลื่อนและดำเนินโครงการพัฒนาต้นแบบส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี เพื่อพัฒนาการสมวัย เติบโตอย่างมีคุณภาพ (Smart Kids 4.0) โดยขยายประชากรกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาพประชากรทั้งในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ หญิงตั้งครรภ์ และเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่ 7 อำเภอ เขตสุขภาพที่ 7 โดยได้รับสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 7 ขอนแก่น

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาต้นแบบที่มีการจัดการระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่ 7 ตำบล/อำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 7 ด้วยการจัดการค่ากลาง

แรงบันดาลใจ

- ช่วงอายุของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี เป็นช่วงที่มีอัตราการการพัฒนารวดเร็ว เป็นโอกาสทองของการพัฒนา เป็นช่วงที่เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และรับประสบการณ์ใหม่ เนื่องจากระบบประสาทและสมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและกำลังสร้างใยประสาทเชื่อมประสานกันระหว่างเซลล์สมองทำให้เกิดการเรียนรู้และส่งผ่านข้อมูล ซึ่งการเจริญเติบโตทางกายภาพของสมองในลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูที่มีคุณภาพ¹ เพราะเป็นช่วงที่สมองมีการพัฒนาถึงร้อยละ 80 จึงเป็นโอกาสสำคัญในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการให้เหมาะสมตามวัย ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องและเหมาะสม เด็กจะพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ เติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต จากรายงานผลการสำรวจพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี เขตสุขภาพที่ 7 ในปี 2557 สมวัยเพียงร้อยละ 71.1² แม้กรมอนามัยโดยศูนย์อนามัยที่ 7 และเครือข่ายวิชาการ ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เพื่อให้สามารถคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องและครอบคลุมทุกสถานบริการอย่างน้อย 1 คนต่อ 1 แห่ง ด้วยเครื่องมือ DSPM โดยผู้ผ่านการอบรมได้เพิ่มวันให้บริการคัดกรองพัฒนาการมากกว่า 1 วันต่อเดือน และเริ่มถ่ายทอดความรู้และทักษะไปยัง อสม. ในบางพื้นที่ แต่ช่วยยกระดับคุณภาพบริการได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้จัดหาสนับสนุนคู่มือและอุปกรณ์การคัดกรองพัฒนาการให้ครอบคลุมทุกสถานบริการ อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาสำคัญของการเฝ้าระวัง กระตุ้น และส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลักว่ายังไม่สามารถปฏิบัติได้ทั้งในกลุ่มปกติ และสงสัยล่าช้า ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาตามแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินงานเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี จำเป็นจะต้องอาศัยชุมชนและผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางระบบ ขับเคลื่อน และดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งเครื่องมือที่นำมาใช้ในการดำเนินงานในบริบทชุมชนระดับภูมิภาคที่ง่าย ประหยัด และชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเหมาะสมกับบริบทของตนเองในปัจจุบันที่กรมอนามัยได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน คือ “การจัดการค่ากลาง” ซึ่ง ดร.นพ.อมร นนทสูต อดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานงานต่างๆ ของระบบสาธารณสุขในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Healthcare) และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน³ เป็นผู้ริเริ่มและนำมาใช้พัฒนางานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนแล้วได้ผลดี เพราะเป็นเครื่องมือที่ง่ายในการนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ งานไม่ซ้ำซ้อน ชุมชนมีแนวทางในการทำงานจากพื้นที่ที่สำเร็จมาแล้ว ใช้ประเมินศักยภาพพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบได้ นอกจากนี้หน่วยงานสนับสนุนยังสามารถวางแผนช่วยในการพัฒนางาน อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การบริหารจัดการเพื่อบูรณาการทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่ได้อีกด้วย⁴ ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้จัดทำผลงานจึงนำมาใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาตำบลต้นแบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0 5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 โดยหวังผลเพื่อให้ชุมชนมีการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างยั่งยืน เด็กมีระดับสติปัญญาที่ดีเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

กระบวนการสร้างนวัตกรรม

1. ทบทวนสถานการณ์ปัญหา และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. การจัดทำค่ากลาง

- 2.1 ค่ากลางความสำเร็จในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0 5 ปี โดยชุมชน ระดับเขต (Taking to The Lesson summary to success through Norm Management) เพื่อนำมาเป็นตัวแบบในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้กับพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้กระบวนการจัดการค่าในการถอดบทเรียนดำเนินงานในพื้นที่ ๆ ประสบผลสำเร็จในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยชุมชน ได้แก่ พื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านโคกไร่ ตำบลหนองกุง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งจัดทำเป็นสื่อวีดิทัศน์⁵ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและแรงบันดาลใจให้กับ

กลุ่มเป้าหมายซึ่งจะเป็นแกนนำขับเคลื่อนการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ของชุมชนต่อไป (ในที่นี้ขอเรียกว่า ครู ข คัดเลือกจากผู้ที่มีความสำคัญในการสนับสนุนและดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งในระดับอำเภอและตำบล ประกอบด้วยผู้จัดการโครงการด้านเด็ก (Child Project Manager; CPM) จากโรงพยาบาลชุมชนและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเป้าหมาย, ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล, นักวิชาการศึกษาสังกัดหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล, ครูผู้ดูแลเด็กจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน (อสม.) ในพื้นที่ตำบลเป้าหมายดำเนินงาน)

2.2 ค่ากลางความคาดหวังในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ระดับจังหวัด ตามพื้นที่เป้าหมายที่แกนนำชุมชน (ครู ข) สังกัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ด้วยกระบวนการจัดการค่ากลาง โดยขั้นตอนประกอบด้วย

2.2.1 แบ่งกลุ่มย่อยตามบทบาทหน้าที่สำคัญในชุมชน โดยแบ่งแกนนำชุมชน (ครู ข) ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้สนับสนุน (มีบทบาทหน้าที่และการเชื่อมประสานในระดับอำเภอ) ประกอบด้วย CPM, นักวิชาการศึกษา และกลุ่มที่ 2 กลุ่มชุมชน/ผู้ปฏิบัติ (มีบทบาทหน้าที่และการเชื่อมประสานในระดับตำบล) ประกอบด้วย พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพื้นที่ตำบลเป้าหมาย

2.2.2 การจัดทำค่ากลางที่คาดหวัง โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับแจกใบกิจกรรมเพื่อการดำเนินงานและสนับสนุนการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ในชุมชน กลุ่มละ 1 ใบ โดยให้ทั้ง 2 กลุ่มระดมสมองแล้วเขียนงานที่ทำตามบทบาทของผู้สนับสนุนและชุมชนลงในใบกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การเฝ้าระวัง/ คัดกรองพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี 2) การใช้มาตรการทางสังคม 3) การจัดการสุขภาพกลุ่มวัย 4) การจัดการภาวะแวดล้อม 5) การสื่อสารเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และ 6) การปรับปรุงแผนงาน/โครงการ

2.2.3 การสรุปมติค่ากลาง โดยรวมค่ากลางที่คาดหวังจากใบงานของทุกกลุ่มรายกิจกรรม เทียบค่ากลางที่คาดหวังกับค่ากลางความสำเร็จ (ได้จากกระบวนการที่ 1) และเพิ่มเติมงานลงในกิจกรรมที่ยังขาดและไม่สมบูรณ์ จากนั้นคัดเลือกกิจกรรมละ 5 งานที่สำคัญและกลุ่มเห็นพ้องกันมากที่สุด แล้วสรุปเป็นมติค่ากลางที่จะใช้ในการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ในชุมชนให้สมวัย และเลือกงานที่เป็นหัวใจสำคัญของแต่ละกิจกรรมเพื่อนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานต่อไป

3. การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน (ครู ข) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เสริมสมรรถนะ และปรับทัศนคติให้แกนนำชุมชน (ครู ข) ตระหนักในความสำคัญ มีความรู้ ทักษะ และสามารถเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามหลักการทางวิชาการ โดยจัดให้มีการสื่อสารด้วยสื่อวิถีทัศน์พื้นที่ ๆ ประสบผลสำเร็จในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยชุมชน⁵ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ในประเด็นความสำคัญของการพัฒนาสมองของเด็กปฐมวัย การสาธิตและฝึกปฏิบัติในการเฝ้าระวังและกระตุ้นพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM)⁶

4. การจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน โดยครู ข ทั้งกลุ่มชุมชนและกลุ่มผู้สนับสนุน ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานเพื่อรองรับงานค่ากลางที่เป็นหัวใจสำคัญของทั้ง 6 กิจกรรม ดังนี้

ชุมชน/ผู้ปฏิบัติ	ผู้สนับสนุน
1) การเฝ้าระวัง/คัดกรอง	1) สนับสนุนการใช้ ค่ากลาง
2) การใช้มาตรการทางสังคม	2) สนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะ
3) การจัดการสุขภาพของกลุ่มวัย	3) สนับสนุนการสร้าง นวัตกรรม
4) การจัดการสภาวะแวดล้อม	4) สนับสนุนการประเมินผล/เสนอนโยบาย
5) การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	5) สนับสนุนการสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
6) การปรับปรุงโครงการ	6) สนับสนุนการเผยแพร่/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

โดยกิจกรรมแบ่งตามบทบาทของแต่ละกลุ่มซึ่งกลุ่มคิดเห็นร่วมกันว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่มากที่สุด โดยบรรยายละเอียดให้ครบถ้วนทั้ง วัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการ กิจกรรม เนื้อหาและวิธีการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินงาน งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ ดำเนินงาน วิธีประเมินผล

5. การสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน โดยครู ข จัดทำและนำเสนอแผนต่อศูนย์อนามัยเพื่อขออนุมัติงบประมาณ และระดมทรัพยากรเพิ่มเติมจากพื้นที่เพื่อใช้สนับสนุนการดำเนินงาน จากนั้นแกนนำชุมชน (ครู ข) ขับเคลื่อนกลไกและดำเนินกิจกรรมตามแผนฯ จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ติดตามเสริมพลังการดำเนินงานในพื้นที่ และสรุปบทเรียนการดำเนินงาน

6. การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน โดยศูนย์อนามัยจัดเวทีสัมมนาให้ตัวแทนแกนนำชุมชน (ครู ข) ผู้รับผิดชอบจัดทำแผนปฏิบัติการมานำเสนอผลการดำเนินงานในชุมชน โดยกรอบการนำเสนอประกอบด้วย ข้อมูลผลลัพธ์และกิจกรรมสำคัญตามค่ากลาง ได้แก่

- จำนวนหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่เป้าหมายดำเนินงาน
- จำนวนเด็ก 0-5 ปี ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ
- ผลการเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็ก 4 ช่วงอายุ (9, 18, 30, 42 เดือน) โดยเจ้าหน้าที่
- ผลการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก และ อสม.
- มาตรการทางสังคมที่นำมาใช้
- การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- การจัดการสิ่งแวดล้อม โดยครอบครัวและชุมชน
- การจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และการสรุปบทเรียน

ผลสำเร็จของนวัตกรรม

ผลจากการดำเนินกระบวนการพัฒนาตำบลต้นแบบที่มีการจัดการระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่เป้าหมาย 77 ตำบล/อำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 7 ด้วยการจัดการค่ากลาง เกิดผลผลิตที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อสร้างต้นแบบตำบลที่มีการจัดการระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน ดังนี้

1. ค่ากลางความสำเร็จในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน (ระดับเขต) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ดำเนินการในชุมชนอื่นได้ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่ากลางความสำเร็จของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน (ระดับเขต)

ชุมชน (ผู้ปฏิบัติ)	เครือข่ายชุมชน (ผู้สนับสนุนระดับเขต)
<p>กิจกรรมที่ 1. ระบบคัดกรอง/เฝ้าระวังระบบคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยเจ้าหน้าที่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบรายชื่อเด็กในโปรแกรม HDC Hos XP หรือ JHCis ทุกเดือน ให้ตรงกับเด็กที่มีอยู่จริงในพื้นที่เพื่อนัดเด็กตามช่วงเวลาที่ต้องรับการคัดกรอง 2. มอบหมายให้ อสม. ติดตามเด็กในพื้นที่มารับการคัดกรองอย่างครอบคลุม 3. บริการคัดกรองพัฒนาการเด็กสัปดาห์ละครั้ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเลือกวันมารับบริการได้ 4. บันทึกข้อมูลให้ตรงช่วงเวลาที่กำหนดให้ครบถ้วนและติดตามตรวจสอบความครบถ้วนของผลการ บันทึกข้อมูลในโปรแกรม HDC 5. ติดตามเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้ามารับการประเมินซ้ำภายใน 30 วัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง เลือกวันมารับบริการได้ และบันทึกข้อมูลให้ทันเวลา <p>ระบบเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กโดยผู้ปกครอง/ อสม.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปกครองฝึก/กระตุ้นพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM 2. จัดทำ/จัดทำอุปกรณ์ของเล่นเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็ก 3. บันทึกผลการประเมินในสมุดคู่มือ DSPM 4. อสม.ติดตามผลประเมินพัฒนาการเด็กโดยผู้ปกครอง และให้คำแนะนำผู้ปกครองที่ยังทำไม่ได้ 5. นำเด็กไปรับการคัดกรองตามช่วงเวลานัด 	<p>กิจกรรมที่ 1 สนับสนุนการใช้ค่ากลาง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมครู ก.ให้จังหวัด 2. ประชุม/อบรมการสร้าง/ใช้/ บูรณาการและสร้างความร่วมมือ บูรณาการค่ากลางระดับจังหวัด/ เขต 3. สนับสนุนวิทยากรในการนำค่ากลางสู่ผู้ปฏิบัติ 4. จัดทำและสนับสนุนสื่อ คู่มือ เอกสาร ในการจัดทำค่ากลาง 5. เยี่ยมติดตามแบบเสริมพลัง/ เป็นที่ปรึกษา/ เป็นที่เลี้ยงในการใช้ค่ากลาง 6. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ ศึกษาดูงานการใช้ค่ากลาง 7. ถอดบทเรียน/ ประสบการณ์/ ประโยชน์ที่ได้จากการทำงานในชุมชน/ Setting หาค่ากลางตำบลต้นแบบ 8. ติดตามประเมินผลการนำค่ากลางไปใช้ในการดำเนินงาน 9. ขับเคลื่อนผ่านเขตสุขภาพและ สสจ.ในพื้นที่
<p>กิจกรรมที่ 2 การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ค้นข้อมูลสภาพปัญหาและผลกระทบต่อตัวเด็กด้านความสามารถ ทักษะและสติปัญญาให้อสม. แกนนำชุมชน ผู้ปกครองรับทราบ มีส่วนร่วมคิดวางแผนเพื่อช่วยเหลือเด็ก 2. สร้างครู ข ที่จะใช้คู่มือ DSPM โดยสื่อสารองค์ความรู้ และเสนอทางเลือก/คู่มือที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการแก่อสม.และแกนนำชุมชน ให้เข้าใจ ด้วยภาษาที่ง่าย 3. อบรมผู้ปกครองเรื่องการประเมินและกระตุ้นพัฒนาการอย่างครอบคลุม โดยมี ครู ข เป็นที่เลี้ยง 4. รวมกลุ่มผู้ปกครองเพื่อฝึกประเมินและกระตุ้นพัฒนาการจากการปฏิบัติทุกเดือน โดยบูรณาการในวันซังนำหนักวัดสวนสูงเด็ก 5. จัดเวทีเรียนรู้ในทีมเรียนรู้ (Learning team) มีทีมที่เลี้ยงจาก รพ.มหาสารคาม (Preceptor) และสถาบันวิชาการจากวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม (Academic institute) 	<p>กิจกรรมที่ 2 ประเมินผล/ ค้นข้อมูล/ เสนอนโยบาย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินผลโครงการ/ พัฒนาสื่อ โปรแกรม/ สร้างคู่มือการดำเนินงานต่างๆ 2. ค้นข้อมูล สะท้อนปัญหา ข้อเสนอแนะแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ 3. นิเทศ/ ติดตาม/ เยี่ยมเสริมพลัง/ ประเมินผลร่วมกับภาคีเครือข่าย 4. จัดทำฐานข้อมูล/ รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล/ สรุปผลการประเมิน 5. กำหนดให้เป็นนโยบายของเขต/ จังหวัด/ ข้อบังคับของท้องถิ่น

ชุมชน (ผู้ปฏิบัติ)	เครือข่ายชุมชน (ผู้สนับสนุนระดับเขต)
<p>กิจกรรมที่ 3. การใช้มาตรการทางสังคม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แกนนำชุมชน อสม. ผู้ปกครองมีแผนร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2. แกนนำชุมชน อสม. ผู้ปกครอง มีข้อตกลงร่วมกัน ในการเรียนรู้เรื่องการประเมินและกระตุ้นพัฒนาการ ในวันที่รวมกลุ่มซึ่งนำหนัก วัดส่วนสูง 3. ผู้ปกครองเด็กต้องพาเด็กมารับบริการตรวจคัดกรองและนำสมุด DSPM มาด้วยทุกครั้ง 4. ควบคุมกำกับ ติดตามให้เกิดมาตรการทางสังคม โดยภาคีเครือข่ายในชุมชน 	<p>กิจกรรมที่ 3. สนับสนุนการสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดทำแผนพัฒนาสื่อ/จัดทำแผนการใช้สื่อ/ทดลองใช้สื่อ/ประเมินสื่อ (จัดทำคู่มือ/จัดทำInfo Graphic) 2. สนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง 3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. สร้างบุคคลต้นแบบ ยกย่องเชิดชูเกียรติ 5. สร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์ 6. เยี่ยมเสริมพลัง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดความยั่งยืน 7. กำหนดเป็นนโยบายเขต/ จังหวัด/ คะแนน
<p>กิจกรรมที่ 4. การจัดการกลุ่มเป้าหมาย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รพ.สต.สนับสนุนให้ผู้ปกครองจัดทำอุปกรณ์/ของเล่นตามภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็ก 2. ผู้ปกครองจัดทำอุปกรณ์ ของเล่นกระตุ้นพัฒนาการเด็ก 3. ผู้ปกครองฝึกทักษะเด็ก กระตุ้นพัฒนาการตามคู่มือและบันทึก 4. จัดระบบบริการคลินิกเด็กดีคุณภาพ/ศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ 5. อปท.มีส่วนร่วมและสนับสนุน มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน 	<p>กิจกรรมที่ 4. สนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนวิทยากร/เป็นที่ปรึกษา 2. อบรม/ประชุม/สัมมนา/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. ศึกษาดูงาน 4. สนับสนุนคู่มือ จัดทำคู่มือ 5. นิเทศ เยี่ยมเสริมพลัง กำกับติดตาม ประเมินผล 6. จัดทำฐานข้อมูล 7. ฝึกปฏิบัติในพื้นที่
<p>กิจกรรมที่ 5. การจัดการสิ่งแวดล้อม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีศูนย์กลาง/สถานที่นัดพบกันของผู้ปกครองและเด็กทุกเดือนได้แก่ ลานเล่น/ลานกิจกรรม 2. จัดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดทักษะ เกิดความพึงพอใจ แนะนำผู้ปกครองคนอื่นๆได้ 3. เครือข่าย ครู ข (อสม.) ทำงานเข้มแข็งทุกหมู่บ้านและพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สม่ำเสมอ 4. มีทีมเรียนรู้ (ประกอบด้วย รพ.สต. แพทย์ รพ.แกดำ พยาบาลเวชปฏิบัติ รพ.แกดำ สสอ. ผู้ช่วยสสอ. นวก.ที่รับผิดชอบ อสม.ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนอปท.) และนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน 5. ชุมชน ศูนย์เด็กเล็กจัดกิจกรรม มีของเล่นและมุมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 	<p>กิจกรรมที่ 5. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2. ถอดบทเรียนพื้นที่ต้นแบบ 3. เผยแพร่ผลงาน/ นวัตกรรม (Best Practice) (ประชุมวิชาการ/ เอกสารวิชาการ) ผลิตสื่อและเผยแพร่กระบวนการและนวัตกรรมทาง Social Media/ Info graphic/ วีดิทัศน์/ โปสเตอร์/ ไลน์/ แผ่นพับ/ หอกระจายข่าว 4. คัดเลือกผลงานดีเด่นเพื่อนำเสนอ 5. ให้ข้อมูลแหล่งเผยแพร่ผลงาน 6. ให้รางวัลเชิดชูเกียรติ 7. มีคลังความรู้/ ข้อมูลที่เข้าถึงง่าย 8. เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ
<p>กิจกรรมที่ 6. การปรับปรุงโครงการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนจัดทำแผนชุมชนและโครงการอย่างต่อเนื่อง 2. วิเคราะห์ข้อมูลและคืนข้อมูลแก่พื้นที่ และปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหามากขึ้น 3. ติดตามประเมินรายตำบล ติดตามเพิ่มทักษะในการประเมินการคัดกรองในการใช้เครื่องมือ DSPM 	<p>กิจกรรมที่ 6. การสนับสนุนนวัตกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกวด ถอดบทเรียน 2. ทำสื่อเผยแพร่/ ศึกษาดูงาน 3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่และเสนอแนวคิด 4. เยี่ยมเสริมพลัง ประเมินการนำไปใช้ 5. สนับสนุนโล่ เกียรติบัตร 6. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิจัย 7. ให้ความรู้เป็นที่ปรึกษาในการสร้างนวัตกรรม 8. จัดทำ/ รวบรวมทำเนียบนวัตกรรมหรือ Best Practice ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 9. สร้างเครื่องมือประเมินนวัตกรรม 10. จัดทำโครงการพัฒนาแผน สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม

2. ค่ากลางความคาดหวังของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน (ระดับจังหวัด) ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่แต่ละจังหวัด (กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม) ดังแสดงในตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 ค่ากลางความคาดหวังของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน (ผู้ปฏิบัติ) ระดับจังหวัด

ระดับชุมชน (ผู้ปฏิบัติ)

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 1 การเฝ้าระวัง/ คัดกรอง			
<p>1. รพ.สต.สำรวจรายชื่อเด็กที่มีอยู่เทียบกับโปรแกรม HDC และปรับข้อมูลให้ตรงตามความเป็นจริง</p> <p>2. รพ.สต.ตรวจประเมินพัฒนาการเด็กตามช่วงวัยเมื่อมารับวัคซีนหากสงสัยล่าช้า นัดตรวจซ้ำภายใน 1 เดือน หากยังสงสัยล่าช้าให้ส่งต่อเพื่อคัดกรองพัฒนาการเด็กด้วย TIDA4I ที่ รพ.ชุมชน</p> <p>3. รพ.สต.มอบหมาย อสม. และประสานครูผู้ดูแลเด็กติดตามผู้ปกครองให้นำเด็กให้มารับการตรวจประเมินพัฒนาการเด็กตามนัด</p> <p>4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประเมินพัฒนาการและภาวะโภชนาการเด็กโดยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และแปลผลทั้ง 3 เกณฑ์ ทุก 3 เดือน กรณีสงสัยพัฒนาการล่าช้า ภาวะโภชนาการผิดปกติประเมินซ้ำทุกเดือน หากยังผิดปกติมีการส่งต่อไปยัง รพ.สต.เพื่อรับการช่วยเหลือ</p> <p>5. รพ.สต. บันทึกข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กในโปรแกรมให้อยู่ในช่วงเวลา</p> <p>6. ผู้ปกครองสังเกต/ประเมิน และกระตุ้นพัฒนาการเด็กทุกช่วงวัย</p> <p>7. รพ.สต.ร่วมกับ CPM คินข้อมูลพัฒนาการเด็กให้กับ พชอ., อปท. แกนนำชุมชน และผู้ปกครองรับทราบเพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักในความสำคัญของการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก</p>	<p>1. รพ.สต./ อสม. สำรวจและจัดทำทะเบียนรายชื่อเด็กกลุ่มเป้าหมายตามโปรแกรม HDC ให้ตรงกับเด็กที่มีอยู่จริง</p> <p>2. รพ.สต./ PCU จัดให้มีบริการตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กเดือนละ 2 ครั้ง</p> <p>3. ศพด./อสม. ประเมินพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM จัดบันทึกและแจ้งผลกับผู้ปกครอง พร้อมทั้งส่งต่อข้อมูลแก่ รพ.สต. ทุกเดือน</p> <p>4. อสม. เยี่ยมบ้านเพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองประเมินพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM และแนะนำผู้ปกครองให้นำเด็กไปรับการตรวจคัดกรองพัฒนาการตามช่วงเวลานัด</p> <p>5. ผู้ปกครองประเมิน และกระตุ้นพัฒนาการเด็กทุกช่วงวัย พร้อมทั้งจับบันทึกผลการประเมินตามคู่มือ DSPM</p> <p>6. รพ.สต.ประสานให้ อสม./ ศพด. ติดตามเด็กกลุ่มเป้าหมายทุกรายเข้ารับการตรวจคัดกรองพัฒนาการกรณีที่เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามีการประเมินซ้ำภายใน 1 เดือน และหากยังสงสัยล่าช้ามีการส่งต่อไปยัง รพ.ชุมชนเพื่อคัดกรองด้วย TIDA4I</p> <p>7. รพ.สต./ PCU บันทึกข้อมูลการตรวจพัฒนาการเด็กลงในโปรแกรม JHCIS ตามเวลาที่กำหนด เพื่อส่งขึ้นโปรแกรม HDC และคินข้อมูลแก่ผู้ปกครองต่อไป</p> <p>8. รพ.สต./ ศพด./ อสม. และผู้ปกครองเฝ้าระวังการเจริญเติบโตและสุขภาพช่องปากของเด็กทุก 3 เดือน</p>	<p>1. เจ้าหน้าที่รพ.สต.ร่วมกับ อสม. ตรวจสอบรายชื่อเด็กใน HDC ทุกเดือนให้ตรงกับเด็กในพื้นที่เพื่อตรวจสอบตามช่วงอายุ</p> <p>2. อสม.ติดตามเด็กในพื้นที่เพื่อมาคัดกรองอย่างครอบคลุม/คัดกรองเด็กเดือนละครั้ง</p> <p>3. ครู ศพด. ภายในตำบลมีการเฝ้าระวังและกระตุ้นพัฒนาการเด็กร่วมกับผู้ปกครอง</p> <p>4. ผู้ปกครองกระตุ้นพัฒนาการเด็กตามคู่มือเฝ้าระวัง DSPM โดยใช้ของตามบ้านและตามภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>5. บันทึกผลการตรวจในคู่มือ DSPM และให้อสม.ติดตามให้พบ.ค. ประเมินพัฒนาการเด็ก</p> <p>6. ติดตามประเมินซ้ำในเด็กกลุ่มสงสัยพัฒนาการล่าช้าภายใน 30 วัน ถ้ายังพบล่าช้าให้ส่งต่อ WCC รพช.</p> <p>7. ลงบันทึกข้อมูลให้ตรงตามช่วงเวลาที่กำหนดและติดตามเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ามาประเมินซ้ำภายใน 30 วัน</p>	<p>1. เจ้าหน้าที่รพ.สต.ร่วมกับ อสม. ตรวจสอบรายชื่อเด็กใน HDC ทุกเดือนให้ตรงกับเด็กในพื้นที่เพื่อตรวจสอบตามช่วงอายุ</p> <p>2. อสม.ติดตามเด็กในพื้นที่เพื่อมาคัดกรองอย่างครอบคลุม/คัดกรองเด็กเดือนละครั้ง</p> <p>3. ครู ศพด. ภายในตำบลมีการเฝ้าระวังและกระตุ้นพัฒนาการเด็กร่วมกับผู้ปกครอง</p> <p>4. ผู้ปกครองกระตุ้นพัฒนาการเด็กตามคู่มือเฝ้าระวัง DSPM โดยใช้ของตามบ้านและตามภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>5. บันทึกผลการตรวจในคู่มือ DSPM และให้อสม.ติดตามให้พบ.ค. ประเมินพัฒนาการเด็ก</p> <p>6. ติดตามประเมินซ้ำในเด็กกลุ่มสงสัยพัฒนาการล่าช้าภายใน 30 วัน ถ้ายังพบล่าช้าให้ส่งต่อ WCC รพช.</p> <p>7. ลงบันทึกข้อมูลให้ตรงตามช่วงเวลาที่กำหนดและติดตามเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ามาประเมินซ้ำภายใน 30 วัน</p>

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 2 การใช้มาตรการทางสังคม			
<ol style="list-style-type: none"> 1. CPM/รพ.สต./อปท./แกนนำชุมชน/อสม./ผู้ปกครอง ทำ MOU ระดับตำบลร่วมกันเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2. กำหนดให้มีการเชิดชูเกียรติหรือมอบรางวัลแก่ผู้ดูแลเด็ก หรือครอบครัวที่เลี้ยงดูลูกได้สุขภาพดี มีพัฒนาการสมวัย ในกิจกรรมการแข่งขันหรืองานประจำปี เช่น วันเด็กแห่งชาติ 3. กำหนดให้ครูนำเด็กไปร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และงานประเพณีประจำท้องถิ่น 4. กำหนดให้ทุกภาคส่วน (รพ.สต./ปราชญ์ชาวบ้าน/แกนนำชุมชน/ผู้ปกครอง) มีการสนับสนุนหรือจัดทำของเล่นและกิจกรรมการเล่นเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในชุมชนทุกสัปดาห์ 5. กำหนดให้ทุกภาคส่วนจัดเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดให้ทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ รพ.สต. / อปท./ ผู้นำชุมชน/แกนนำชุมชน/ อสม. และผู้ปกครอง ประชุมร่วมกันเพื่อรับรู้ปัญหาและกำหนดนโยบายและข้อตกลงร่วมกันในการสนับสนุนการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยมีการประกาศข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร และประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในชุมชนทราบโดยทั่วกัน 2. กำหนดให้ รพ.สต. ผดต. แกนนำชุมชน อสม. และผู้ปกครอง มีการพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทุกเดือน 3. กำหนดให้มีจิตอาสาเล่นิทานหรือพาเล่นตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในศูนย์เด็กเล็กสัปดาห์ละครั้ง 4. กำหนดให้มีลานเล่นในชุมชนและกิจกรรมการเล่นสัปดาห์ละครั้ง 5. กำหนดให้โรงพยาบาลแม่ข่ายติดตามเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าทุกราย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำแผนงาน/โครงการใช้งบกองทุนหลักประกันสุขภาพฯ 2. แสดงความรักความอบอุ่นให้แก่ลูกโดยใช้กิจกรรม กินกอดเล่นเล่า 3. ภาศึเครือข่ายและผู้ปกครอง ร่วมกันรับรู้ปัญหาและวางแผนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 4. อบรมให้ความรู้ในการใช้คู่มือ DSPM และทักษะการตรวจประเมินพัฒนาการเด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แกนนำชุมชน อสม. ครูผู้ปกครอง มีแผนร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2. ทุกภาคส่วนในชุมชน อปท. ผู้นำ อสม. ผู้ปกครอง ร่วมกำหนดข้อตกลงร่วมกัน 3. แกนนำชุมชน อสม. ผู้ปกครอง มีการรวมกลุ่มประเมินและกระตุ้นพัฒนาการเด็กทุกเดือน 4. ฝึกทักษะการใช้คู่มือ DSPM และทักษะการตรวจประเมินพัฒนาการเด็กอย่างสม่ำเสมอ 5. ร่วมแสดงความรักความอบอุ่นให้แก่ลูกหลานโดยใช้กิจกรรม กินกอดเล่น เล่า
กิจกรรมที่ 3 การจัดการสุขภาพกลุ่มวัย			
<ol style="list-style-type: none"> 1. ครู ข ร่วมกับผู้ปกครองฝึกทักษะการกระตุ้นพัฒนาการเด็กทุกสัปดาห์ 2. รพ.สต. สนับสนุนให้ผู้ปกครองจัดทำอุปกรณ์ของเล่นที่บ้านเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3. มีปราชญ์ชาวบ้านส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยใช้ของเล่นภูมิปัญญาชาวบ้าน/ เล่นิทานในศูนย์เด็กเล็กทุกสัปดาห์ 4. รพ.สต. จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการใช้คู่มือ DSPM แก่ อสม./ ครูผู้ดูแลเด็ก 5. รพ.สต. จัดให้มีระบบการส่งต่อและจัดทำทะเบียนเพื่อติดตามเด็กกรณีสงสัยพัฒนาการล่าช้า 6. ผู้ปกครองเล่านิทาน อ่านหนังสือหรือมีกิจกรรมการเล่นกับลูกสัปดาห์ละครั้ง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปกครองประเมิน ฝึกทักษะกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และบันทึกข้อมูลตามคู่มือ DSPM 2. รพ.สต. จัดอบรมการใช้เครื่องมือ DSPM แก่ ผดต./ อสม./ ผู้ปกครอง เพื่อสร้างครู/อสม. เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก 3. อปท./รพ.สต. สนับสนุนให้ผู้ปกครองจัดทำสื่ออุปกรณ์/ ของเล่นภูมิปัญญา 4. ศพต. กำหนดตารางและมีกิจกรรมประจำวันเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง 5. จัดให้มีมุมสร้างประสบการณ์ สื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมการเล่นตามช่วงวัย ใน ศพต./ รพ.สต. 6. ศพต. จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านสังคมและการช่วยเหลือตัวเอง เช่น พาเดินไปวัดในวันสำคัญทางศาสนา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำอุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. ฝึกทักษะการกระตุ้นพัฒนาการเด็กแก่ผดต. 3. จัดอบรมฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์แก่ผดต.ในศพต. 4. จัดสื่อการเรียนการสอนตามช่วงอายุ 5. ผดต. มีการส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น ไปวัดในทางสำคัญทางศาสนา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำอุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. ฝึกทักษะการกระตุ้นพัฒนาการเด็กแก่ผู้ปกครอง 3. จัดอบรมฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์แก่ผู้ปกครองในศพต. 4. จัดสื่อการเรียนการสอนตามช่วงอายุ 5. ผู้ปกครอง มีการส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น ไปวัดในทางสำคัญทางศาสนา

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 4 การจัดการสภาวะแวดล้อม			
<p>1. ครูผู้ดูแลเด็ก/รพ.สต./อสม./ผู้ปกครอง รวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและการละเล่นพื้นบ้านทุก 2 สัปดาห์</p> <p>2. จัดให้สุขศาลา/รพ.สต./ศพด. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการโภชนาการ และทันตสุขภาพในเด็ก โดยจัดให้มีมุมสร้างเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนาเด็กทุกด้านจนเกิดทักษะ ความเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองคนอื่นได้ ทุก 2 สัปดาห์</p> <p>3. รพ.สต. จัดให้มีห้องที่เป็นสัดส่วนและอุปกรณ์เพียงพอเพื่อใช้ในการตรวจประเมินพัฒนาการเด็ก</p>	<p>1. รพ.สต. จัดเวลาให้บริการตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในชุมชน</p> <p>2. จัดมุมของเล่น มุมนิทาน และมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 5 ด้านตามวัยประจำวันใน รพ.สต./ ศพด.</p> <p>3. จัดลานเล่นในชุมชน/ ศพด. หรือ ศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้เล่นร่วมกัน และผู้ปกครองได้พบปะกันทุกสัปดาห์</p> <p>4. อปท. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการเล่น อุปกรณ์การเรียนการสอน และอุปกรณ์การเล่น</p> <p>5. เครือข่ายครู ข ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผน และกำหนดให้มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดตามความก้าวหน้าของการทำงานทุกเดือน</p> <p>6. อสม. และแกนนำชุมชนจัดให้มีกิจกรรมทำความสะอาดลานเล่นของชุมชนร่วมกันทุกเดือน</p>	<p>1. มีศูนย์ประเมินและพบปะผผค. เด็ก ปรับภูมิทัศน์ที่สีเขียวและมีมุมตรวจพัฒนาการเป็นสัดส่วน</p> <p>2. สนับสนุนงบประมาณด้านอุปกรณ์ตรวจพัฒนาการจากอปท.</p> <p>3. จัดฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก จัดกระบวนการเรียนรู้และฝึกทักษะออกติดตามเยี่ยมกระตุ้นพัฒนาการ</p> <p>4. อสม. ผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p>	<p>1. มีศูนย์ประเมินและพบปะผู้ปกครองเด็ก ปรับภูมิทัศน์ที่สีเขียวและมีมุมตรวจพัฒนาการเป็นสัดส่วน</p> <p>2. สนับสนุนงบประมาณด้านอุปกรณ์ตรวจพัฒนาการจากอปท. ชุมชนร่วมกันผลิตอุปกรณ์ตรวจพัฒนาการ</p> <p>3. จัดฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก จัดกระบวนการเรียนรู้และฝึกทักษะ</p> <p>4. มีการถ่ายทอดความรู้จาก รพ.สต. ออกติดตามเยี่ยมกระตุ้นพัฒนาการ</p> <p>5. อสม. ผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p>
กิจกรรมที่ 5 การสื่อสารเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม			
<p>1. รพ.สต. จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการใช้คู่มือ DSPM ให้กับครูผู้ดูแลเด็ก อสม. และผู้ปกครอง โดยมีครู ข เป็นพี่เลี้ยง</p> <p>2. รพ.สต. คัดเลือกสื่อภาพพัฒนาการให้กับภาคีเครือข่าย (แกนนำชุมชน/อปท./อสม./ครู ศพด./ผู้ปกครอง) เดือนละครั้ง</p> <p>3. สร้างกลุ่มไลน์ใช้เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารและส่งข้อมูลระหว่างภาคีเครือข่าย</p> <p>4. รพ.สต. และ อสม. มีการติดตามเยี่ยมบ้านที่มีเด็กอายุ 0-5 ปี ทุกสัปดาห์</p> <p>5. รพ.สต. เผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวิชาการด้านการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านทางหอกระจายข่าวทุกสัปดาห์</p>	<p>1. CPM คัดเลือกสื่อภาพปัญหาและผลกระทบต่อภาคีเครือข่าย พร้อมทั้งวางแผนการแก้ไขปัญหาคัดเลือกงาน และการประเมินผลร่วมกัน</p> <p>2. รพ.สต./ PCU/ ศพด. คัดเลือกผลการตรวจ และประเมินพัฒนาการเด็กให้ผู้ปกครอง/ อสม. ทราบ และ ศพด. ส่งต่อข้อมูลให้กับ รพ.สต. ทุกเดือน</p> <p>3. รพ.สต./ PCU มีการติดต่อสื่อสารเครือข่ายระดับตำบล อำเภอ เพื่อส่งต่อข้อมูลพัฒนาการเด็กทุกเดือน</p> <p>4. มีช่องทางการติดต่อสื่อสาร เช่น Line กลุ่ม เพื่อการประสานงานและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว</p> <p>5. รพ.สต./ PCU ประชุมร่วมกับ อสม./ผู้นำ และแกนนำชุมชน เพื่อกระจายข่าวสารด้านการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กในชุมชน</p> <p>6. อสม. ออกเยี่ยมบ้าน เพื่อเฝ้าระวัง ส่งเสริมพัฒนาการ โภชนาการ และการเจริญเติบโตของเด็กทุกสัปดาห์</p> <p>7. ศพด. จัดนิทรรศการเพื่อการเฝ้าระวัง กระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเด็กปฐมวัยในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำปีของตำบล</p>	<p>1. อบรม ผผค. เรื่องการกระตุ้นพัฒนาการโดยครู ข เป็นพี่เลี้ยง</p> <p>2. คัดเลือกสื่อให้ผผค. รับทราบเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อเด็ก</p> <p>3. สร้างกลุ่มเครือข่าย</p> <p>4. อสม. และผผค. เรียนรู้การประเมินและการกระตุ้นพัฒนาการโดยการปฏิบัติจริง</p> <p>5. ประชาสัมพันธ์และจัดนิทรรศการการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางหอกระจายข่าวหมู่บ้านผ่านกิจกรรมกินกอด เล่น เล่า ทุกเดือนๆ ละครั้ง</p>	<p>1. อบรม ผู้ปกครองเรื่องการกระตุ้นพัฒนาการโดยครู ข เป็นพี่เลี้ยง</p> <p>2. คัดเลือกสื่อให้ผู้ปกครอง รับทราบเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อเด็ก</p> <p>3. สร้างกลุ่มเครือข่าย</p> <p>4. อสม. และผู้ปกครอง เรียนรู้การประเมินและการกระตุ้นพัฒนาการโดยการปฏิบัติจริง</p> <p>5. ประชาสัมพันธ์และจัดนิทรรศการการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางหอกระจายข่าวหมู่บ้านผ่านกิจกรรมกินกอด เล่น เล่า ทุกเดือนๆ ละครั้ง</p>

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 6 การปรับปรุงแผนงาน/โครงการ			
1. รพ.สต. ทบทวนปรับปรุงแผนงาน/โครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กต่อเนื่องทุก 3 เดือน 2. ติดตาม ประเมินผล แผนงานโครงการงานพัฒนาการเด็กทุก 3 เดือน (ตามบริบทพื้นที่) 3. รพ.สต. คืบข้อมูลพัฒนาการเด็กให้ พขอ./ อปท./ ชุมชน และ ผู้รับบริการในพื้นที่รับทราบทุก 3 เดือน 4. รพ.สต. จัดทำข้อเสนอเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กต่อ พขอ./ อปท. ปีละครั้ง	1. รพ.สต./อปท./ ศพด./ ผู้นำชุมชน/ แกนนำชุมชน/ อสม. และ ผู้ปกครอง ประชุมพบปะกันทุกเดือน เพื่อคืนข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กร่วมกัน 2. ประชาคมค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา สรุป ประเมินผลการดำเนินงาน และวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันทุก 6 เดือน 3. รพ.สต./อปท./ ศพด./ ผู้นำชุมชน/ แกนนำชุมชน/ อสม. และ ผู้ปกครอง จัดทำโครงการแก้ไขพัฒนาการเด็กร่วมกัน โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณการแก้ไขปัญหากองทุนสุขภาพตำบล	1. กิจกรรมอบรมผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการแต่ละช่วงวัย 2. อบรมฟื้นฟู อสม. เชี่ยวชาญพัฒนาการเด็ก 3. จัดอบรมผู้ดูแลพัฒนาการเด็ก 4. อปท. สนับสนุนเครื่องมือชุดตรวจพัฒนาการให้เพียงพอทุกหมู่บ้าน 5. สรุปแผนการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเป็นรายบุคคล/รายเดือน	1. รวบรวมข้อมูลปัญหาอุปสรรค 2. ประชุมระดมสมองหาแนวทางแก้ไขทุก 1-2 เดือน 3. พิจารณาปรับแผนอย่างต่อเนื่อง 4. สรุปแผนการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเป็นรายบุคคล/รายเดือน

ตาราง 3 ค่ากลางความคาดหวังของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยเครือข่ายชุมชน (ผู้สนับสนุน) ระดับจังหวัด

ระดับเครือข่ายชุมชน (ผู้สนับสนุน)

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 1 สนับสนุนการใช้ค่ากลาง/การวางแผน			
1. CPM/ อปท. และชุมชนร่วมกันจัดทำ MOU เพื่อกำหนดบทบาทและกิจกรรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 2. รพ.สต. จัดเวลาการให้บริการคัดกรองพัฒนาการแยกกับการรับวัคซีนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในชุมชน 3. ประชุมชี้แจง พขอ. เพื่อให้รับทราบและสนับสนุนการดำเนินงาน 4. อปท. บริหารแผนงาน/งบประมาณให้ครอบคลุมหน่วยบริการ 5. สสอ. มีการตรวจสอบข้อมูลเด็กที่อยู่จริงเพื่อประสานงานกับหน่วยบริการและ อปท. 6. วิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการเด็ก 7. พขอ. มอบรางวัลแม่/ลูกพัฒนาการดีเด่นในชุมชน	1. CPM แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำ MOU และประกาศใช้ขับเคลื่อนงานเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยระดับอำเภอ 2. CPM/ อปท. ร่วมกันจัดทำโครงการ/ แผนปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการใช้ค่ากลางในการขับเคลื่อนงานเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับเครือข่าย โดยสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 3. อปท. สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ/ แผนปฏิบัติการระดับตำบล	1. จัดทำแผนงานสนับสนุนค่ากลางโครงการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับภาคีเครือข่าย 2. สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำแผนการโครงการระดับตำบล และจัดทำคู่มือพัฒนาการเด็กให้เพียงพอแต่งตั้งคณะทำงานจังหวัด/อำเภอ/ตำบล 3. จัดระบบบริการตรวจประเมินพัฒนาการให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของผปค. 4. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชน 5. นิเทศติดตามประเมินผลและเสริมพลัง	1. จัดทำแผนงานสนับสนุนค่ากลางโครงการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับภาคีเครือข่าย 2. สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำแผนการโครงการระดับตำบลและจัดทำคู่มือพัฒนาการเด็กให้เพียงพอ 3. แต่งตั้งคณะทำงานจังหวัด/อำเภอ/ตำบล 4. จัดระบบบริการตรวจประเมินพัฒนาการให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของผปค. 5. นิเทศติดตามประเมินผลและเสริมพลัง

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 2 สนับสนุนการประเมินผล/เสนอนโยบาย			
<ol style="list-style-type: none"> วิเคราะห์สภาพปัญหาในพื้นที่และค้นหาความต้องการของชุมชน ทบทวนผลการดำเนินงานและคืนข้อมูลแก่ พชอ. พัฒนาระบบรายงานและการบันทึกข้อมูลให้ครอบคลุมถูกต้องและมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นรายไตรมาส มีการติดตามประเมินตำบลเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี เป็นรายไตรมาส จังหวัดนิเทศติดตามและเสริมพลังระดับชุมชน ตำบล อำเภอ ปีละ 1 ครั้ง กำหนดให้เรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี เป็นวาระตำบล 	<ol style="list-style-type: none"> CPM ประสานเครือข่ายเพื่อร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาแต่ละพื้นที่พร้อมทั้งคืนข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบร่วมกันในเวทีประชาคมหมู่บ้าน ในการประชุม อสม. และการประชุมประจำเดือนสภาท้องถิ่น CPM จัดทำแผนระดับ CUP พร้อมกำหนดนโยบายนำเสนอโครงการ/ แผนปฏิบัติการต่อ CUP/ สสจ. โดยมีนายอำเภอเป็นประธานและมีการติดตามผลการดำเนินงานทุกเดือน CPM ตรวจสอบการรายงานข้อมูลใน HDC ให้ถูกต้อง ครอบคลุมชัดเจน ทันสมัย และเข้าใจง่าย ก่อนคืนข้อมูลแก่ รพ.สต. CPM ประเมินผลการดำเนินงานผ่านระบบรายงานข้อมูลใน HDC อย่างต่อเนื่องทุกไตรมาส CPM/ อปท. ร่วมเยี่ยมติดตามเสริมพลัง และประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่ CPM จัดประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงาน และสรุปผลการดำเนินโครงการ 	<ol style="list-style-type: none"> รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา และอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ คืนข้อมูลให้พื้นที่และผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ตรวจสอบระบบรายงานให้ถูกต้องครบถ้วนประเมินผล และปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง จัดทำแผน CUP เสนอแผนงานโครงการต่อ CUP/สสจ. นิเทศติดตามเยี่ยมเสริมพลังและประเมินผล ประสานภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน สรุปผลการดำเนินงานโครงการ 	<ol style="list-style-type: none"> รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา และอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ คืนข้อมูลให้พื้นที่และผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ตรวจสอบระบบรายงานให้ถูกต้องครบถ้วนประเมินผลและปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง จัดทำแผน CUP เสนอแผนงานโครงการต่อ CUP/สสจ. นิเทศติดตามเยี่ยมเสริมพลังและประเมินผล ประสานภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน สรุปผลการดำเนินงานโครงการ
กิจกรรมที่ 3 สนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะ			
<ol style="list-style-type: none"> จัดตั้งโรงเรียนพ่อแม่ในชุมชนเพื่อพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก พัฒนาทักษะการประเมินพัฒนาการเด็กด้วย DSPM แก่เจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลให้ครอบคลุมทุกแห่งทุกคน สร้าง อสม.เชี่ยวชาญด้านการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี เครือข่ายครู ข สร้างระบบพี่เลี้ยงในชุมชน ค้นหาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะของกลุ่มเป้าหมาย 	<ol style="list-style-type: none"> CUP/ CPM ระดับอำเภอ จัดอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วย DSPM แก่ผู้ปกครอง/ ผดต./ อสม. สร้างระบบพี่เลี้ยงในแต่ละหมู่บ้าน CUP/ CPM จัดประชุม จนท./ อสม. ผู้รับผิดชอบงานทุก 3 เดือน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุก 3 เดือน CUP/ CPM/ อปท. สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอบรม 	<ol style="list-style-type: none"> อบรมเชิงปฏิบัติการเฝ้าระวังพัฒนาการแก่ผู้ปกครอง ในตำบล เป้าหมายและ อสม. สร้างระบบพี่เลี้ยงในชุมชน สำรวจค้นหาความต้องการด้านการส่งเสริมพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมาย ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานจากรพ.สต./ครู ข อย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> อบรมเชิงปฏิบัติการเฝ้าระวังพัฒนาการแก่ ผปค. ในตำบล เป้าหมายและอสม.สร้างระบบพี่เลี้ยงในชุมชน สำรวจค้นหาความต้องการด้านการส่งเสริมพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมาย ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานจากรพ.สต./ครู ข อย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็ก จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชน

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 4 สนับสนุนการสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม			
<ol style="list-style-type: none"> 1. ครู ข ช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นที่ปรึกษา ชุมชน ผู้ปกครองในการดำเนินกิจกรรมเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2. ครู ข ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาพัฒนาการเด็กในชุมชน 3. สนับสนุนการณรงค์/สร้างกระแสให้ชุมชน และผู้ปกครองเห็นความสำคัญการส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านทางหอกระจายข่าว/ ป้ายประชาสัมพันธ์/ แผ่นพับ/ อสม. 4. ประชุมเครือข่ายครู ข เพื่อติดตามการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นรายไตรมาส 5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมและการกระตุ้นพัฒนาการเด็กปีละครั้ง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. CUP/ CPM มีการสื่อสารโครงการ/ แผนปฏิบัติการผ่านเวที พขอ. 2. CUP/ CPM คืบข้อมูล สภาพปัญหาในพื้นที่ ให้ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองได้รับทราบ 3. ผู้นำชุมชน/ อสม. ประชาสัมพันธ์โครงการ/ กิจกรรมผ่านเสียงตามสายในชุมชนให้ผู้ปกครองรับทราบ 4. CUP/ CPM ศึกษาข้อมูล สถานการณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และสื่อสารกระตุ้นให้ชุมชนเข้าร่วมแก้ไข ปัญหา 5. รพ.สต. จัดทำสื่อและคู่มือการประเมินพัฒนาการแก่ อสม./ ผดต. โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย 6. ส่งเสริมฟื้นฟู การละเล่นพื้นบ้าน มาประยุกต์ใช้ในการกระตุ้นพัฒนาการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาข้อมูล สถานการณ์ร่วมกับชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ไข เฝ้าระวัง และกระตุ้นพัฒนาการ 2. ประชาสัมพันธ์โดยจัดทำสื่อ ป้าย เสียงตามสาย วารสาร 3. เป็นที่เลี้ยงให้คำปรึกษาเรื่อง DSPM และมีช่องทางพิเศษในการปรึกษา 4. ได้รับการสนับสนุนชุด DSPM และคู่มือ 5. จัดทำมุมพัฒนาการเด็กในรพ.สต. และศพต. รวมทั้งจัดงานรณรงค์พัฒนาการเด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาข้อมูล สถานการณ์ร่วมกับชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ไข เฝ้าระวัง และกระตุ้นพัฒนาการ 2. ประชาสัมพันธ์โดยจัดทำสื่อ ป้าย เสียงตามสาย วารสาร 3. เป็นที่เลี้ยงให้คำปรึกษาเรื่อง DSPM และมีช่องทางพิเศษในการปรึกษา 4. ชี้แจงการใช้คู่มือDSPM 5. จัดทำมุมพัฒนาการเด็กในรพ.สต. และศพต. รวมทั้งจัดงานรณรงค์พัฒนาการเด็ก
กิจกรรมที่ 5 สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม			
<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ประจำตำบล 2. อปท.จัดโครงการค้นหา/ รวบรวม/ผลิตของเล่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อขยายผลให้ผู้ปกครองและชุมชนนำไปใช้เพื่อเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3. อปท.สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้ครูผู้สอนผลิตสื่อการสอนโดยการใช้วัสดุท้องถิ่นเพื่อเฝ้าระวังและกระตุ้นพัฒนาการเด็ก 4. ครู ข ประสานโรงเรียนผู้สูงอายุ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์เด็กเล็กหรือศูนย์การเรียนรู้ เช่น การเล่น นิทาน กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน การประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อปท. สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อสร้างประสบการณ์/ อุปกรณ์เครื่องเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อนวัตกรรม 2. CPM/ CUP/ รพ.สต. สร้างทีม อสม. เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก ประจำหมู่บ้าน 3. CPM/ CUP/ อปท. จัดประกวดและมอบรางวัลแก่ผู้มีผลงาน/ ผลิตของเล่นภูมิปัญญาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กดีเด่น/ ครอบครัวต้นแบบส่งเสริมพัฒนาการเด็กดีเด่น และเผยแพร่ให้ผู้ปกครองและชุมชน นำนวัตกรรมมาใช้เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับตำบล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประกวดผลงาน เช่น ของเล่น ส่งเสริมพัฒนาการ, การเล่นนิทาน, อาหารตามวัย 2. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การเล่น นิทานจากปราชญ์ชาวบ้าน การเล่นพื้นบ้าน 3. มีตำบลต้นแบบด้านพัฒนาการในเด็กปฐมวัย 4. จัดนวัตกรรมนิทานทำมือให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม 5. จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญพัฒนาการเด็ก ประจำหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประกวดผลงาน เช่น ของเล่น ส่งเสริมพัฒนาการ, การเล่นนิทาน, อาหารตามวัย 2. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การเล่น นิทานจากปราชญ์ชาวบ้าน การเล่นพื้นบ้าน 3. มีตำบลต้นแบบด้านพัฒนาการในเด็กปฐมวัย 4. จัดนวัตกรรมนิทานทำมือให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม 5. จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญพัฒนาการเด็ก ประจำหมู่บ้าน

จังหวัดกาฬสินธุ์	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดมหาสารคาม
กิจกรรมที่ 6 สนับสนุนการเผยแพร่/ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้			
<p>1. มีการจัดประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปีละ 2 ครั้ง</p> <p>2. มีการจัดประกวดนวัตกรรม หรือ ชุมชนต้นแบบในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก</p>	<p>1. จังหวัด อำนวย ลงติดตามเยี่ยมเสริมพลังในพื้นที่เพื่อค้นหาปัญหาวิเคราะห์ข้อมูล และค้นหานวัตกรรมทุก 6 เดือน</p> <p>2. CPM จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียนพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานสำหรับครู ข และผู้นำชุมชนทุก 6 เดือน</p> <p>3. พัฒนาระบบสนับสนุนการเผยแพร่/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (อุปกรณ์, คู่มือ และสื่อ)</p> <p>4. จัดประชุม MCH Broad และมี Case conference ในรายที่มีพัฒนาการล่าช้าที่ยุ่ยากและซับซ้อน</p>	<p>1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียน Best Practice</p> <p>2. CUP ออกเยี่ยมเสริมพลังการทำงานด้านพัฒนาการเด็ก</p> <p>3. จัดอบรมให้ความรู้ด้านพัฒนาการเด็กแก่ ผปค. ครู และอสม. ในแต่ละหมู่บ้าน</p> <p>4. จัดประชุม MCH Board และมี case conference ในรายยุ่งยากซับซ้อน</p> <p>5. จัดทำคู่มือเอกสารแผ่นพับเพื่อเผยแพร่ความรู้</p>	<p>1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียน Best Practice</p> <p>2. CUP ออกเยี่ยมเสริมพลังการทำงานด้านพัฒนาการเด็ก</p> <p>3. จัดอบรมให้ความรู้ด้านพัฒนาการเด็กแก่ผู้ปกครอง ครู และ อสม.แต่ละหมู่บ้าน</p> <p>4. จัดประชุม MCH Board และมี case conference ในรายยุ่งยากซับซ้อน</p> <p>5. จัดทำคู่มือเอกสารแผ่นพับเพื่อเผยแพร่ความรู้</p>

3. ทรัพยากรบุคคล (ครู ข) จำนวน 560 คน ผู้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่ถูกต้องในการประเมิน คัดกรอง และกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)⁶ ซึ่งผลจากการประเมินค่าคะแนนทดสอบความรู้หลังการอบรม พบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกคน (100%)

4. แผนปฏิบัติการและการดำเนินงานของตำบลต้นแบบ ทั้ง 77 แห่ง ภายใต้ 6 กิจกรรมสำคัญตามการจัดการค่ากลาง ประกอบด้วย

4.1 การประชุมชี้แจง/จัดทำพันธะสัญญาร่วมกัน (MOU) กับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมในส่วนของมาตรการทางสังคมที่นำมาใช้ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของชุมชน

4.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เรื่องการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)⁶ แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก ครูอนุบาล และ อสม. ซึ่งเป็นกิจกรรมในส่วนของ การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเฝ้าระวัง กระตุ้น และส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองและชุมชน

4.3 การสร้างกลุ่มไลน์ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร รายงานผลการทำงาน และกำกับติดตามข้อมูล

4.4 การสร้างลานเล่น และการรวมกลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มเด็กมาร่วมกันเล่นของเล่น และการละเล่น ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครอบครัวและ ชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมในส่วนของจัดการกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน

4.5 การสรุปบทเรียนดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนของการปรับปรุงกิจกรรมและการดำเนินงาน

5. ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดโครงการ ได้แก่ ร้อยละความครอบคลุมของการคัดกรองพัฒนาการเด็ก 4 กลุ่มอายุ (9, 18, 30, 42 เดือน), ร้อยละการคัดกรองเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้า, ร้อยละของการติดตามเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นภายใน 30 วัน และร้อยละเด็กพัฒนาการสมวัยผ่านค่าเป้าหมายทุกตัวชี้วัด และที่เหนือกว่า เป้าหมายในเชิงผลลัพธ์ คือ เกิดการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกช่วงอายุโดยผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก และ อสม. ซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายกลุ่มใหญ่จำนวนกว่า 3 ใน 4 ของกลุ่มเป้าหมายเด็กอายุ 0-5 ปี ในชุมชนที่ นอกเหนือจาก 4 ช่วงอายุ ซึ่งจะถูกรวบรวมเพื่อรับการตรวจคัดกรองพัฒนาการโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ดังตาราง 4

ตาราง 4 วิเคราะห์ผล/ตัวชี้วัด

ลำดับ ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	เป้าหมาย	ผลงาน	
			จำนวน	ร้อยละเทียบ เป้าหมาย
1	มีค่ากลางความสำเร็จในการขับเคลื่อนพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน	1 ชุด	1 ชุด	100
2	ครู ข ในตำบลเป้าหมายมีการดำเนินงานครอบคลุมภายใต้กิจกรรมสำคัญ ได้แก่			
2.1	การเฝ้าระวังพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ในพื้นที่เป้าหมาย ดำเนินการ 77 ตำบล	77 ตำบล	77 ตำบล	100
2.1.1*	จำนวนเด็ก 0-5 ปี ที่ได้รับการเฝ้าระวัง ส่งเสริมและ กระตุ้นพัฒนาการเด็ก โดยผู้ปกครองและครูผู้ดูแลเด็ก	6,593	6,565	99.6
2.1.2	เด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย	> ร้อยละ 85	-	94.4
2.1.3	เด็กอายุ 9, 18, 30, 42 เดือน ได้รับการคัดกรอง พัฒนาการครอบคลุม	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90	-	99.6
2.1.4	เด็กอายุ 9, 18, 30, 42 เดือน ได้รับการคัดกรองทุกคน พบพัฒนาการสงสัยล่าช้าเพิ่มขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20	-	27.4
2.1.5	เด็กที่พัฒนาการสงสัยล่าช้าได้รับการติดตามกระตุ้น พัฒนาการและประเมินซ้ำใน 30 วัน	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	-	98.5
2.2	มีมาตรการทางสังคมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี	77 ตำบล	77 ตำบล	100
2.3	มีการจัดการเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ในชุมชน	77 ตำบล	77 ตำบล	100
3	ชุมชนมีโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี	77 ตำบล	77 ตำบล	100

6. เกิดนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ลานเล่น โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และครัวเรือนต้นแบบส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ที่เกิดจากการระดมทรัพยากรทั้งทางสติปัญญา แรงงานฝีมือ และวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในการผลิต เป็นนวัตกรรมที่ประหยัดและมีคุณค่าสามารถนำไปใช้เผยแพร่และถ่ายทอดไปยังพื้นที่ชุมชนอื่นๆ เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี ต่อไปได้ แสดงดังภาพ

7. เกิดการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องและประชาชนในชุมชน ในการระดมทรัพยากรและงบประมาณระดับชุมชนมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่นอกเหนือจากในสวนที่ศูนย์อนามัยสนับสนุน แต่ชุมชนเห็นประโยชน์ร่วมกัน เช่น กองทุนสุขภาพระดับตำบล งบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงดังภาพ

ประเมินผล/คุณค่าของนวัตกรรม

นวัตกรรมกระบวนการพัฒนาตำบลต้นแบบเฟื่อระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ด้วยการจัดการค่ากลางนี้เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้กระบวนการจัดการค่ากลางที่ได้รับการเรียนรู้มาจาก นพ.อมร นนทสุต⁴ แต่เพื่อให้สามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาในการเฟื่อระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินงานและผลลัพธ์ และมีการดำเนินงานในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน คณะผู้พัฒนาจึงได้ออกแบบกระบวนการให้มีความเป็นไปได้และสามารถดำเนินงานได้จริงภายใต้บริบท ศักยภาพ และความต้องการของแต่ละพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งนอกจากผลในเชิงการพัฒนาาระบบเฟื่อระวังให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งแล้ว สิ่งที่เป็นคุณค่าของนวัตกรรม คือ ก่อให้เกิดนวัตกรรมทั้งในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน สิ่งประดิษฐ์ของเล่น ลานเล่น นิทาน ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการระดมทรัพยากรทั้งบุคคล งบประมาณ และวัสดุที่มีในพื้นที่นำมาใช้ ซึ่งประหยัดและใช้ประโยชน์ได้จริง และประการสำคัญเกิดนวัตกรรมตำบลต้นแบบที่มีระบบเฟื่อระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับพื้นที่ในทุกจังหวัด

แนวทางการขยายผลหรือพัฒนาต่อยอด

1. การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย จากนวัตกรรมเชิงกระบวนการดังกล่าวได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้จัดทำกรอบแนวทางการขับเคลื่อนและดำเนินกิจกรรมสำคัญภายใต้โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี เพื่อพัฒนาการสมวัย เติบโตอย่างมีคุณภาพ (Smart Kids 4.0) ซึ่งเป็นโครงการสำคัญระดับเขตสุขภาพที่ 7 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอำเภอ/ตำบลต้นแบบที่มีการส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย สูงดีสมส่วน ฟันไม่ผุ และมีระดับสติปัญญาดี โดยขยายประชากรกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาพประชากรทั้งในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ หญิงตั้งครรภ์ และเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่ตำบล/อำเภอใหม่ 77 แห่ง ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 โดยได้รับสนับสนุนงบประมาณดำเนินโครงการจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 7 ขอนแก่น รายละเอียดกรอบแนวทางการดำเนินงานดังภาพ

2. การใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป ควรมีการวิจัยประเมินผลโครงการโดยใช้รูปแบบการเก็บข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสะท้อนประสิทธิผลของนวัตกรรม

3. การนำนวัตกรรมเชิงกระบวนการนี้ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมใน ประชากรวัยอื่นๆ หรือในประเด็นปัญหาทั้งในเชิงการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพในชุมชน

4. การนำเสนอผลการพัฒนานวัตกรรมในการประชุมวิชาการกรมอนามัย ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 เมื่อวันที่ 27-29 มิถุนายน 2561 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ ด้วยวิธีโปสเตอร์

กระบวนการพัฒนาตำบลต้นแบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ด้วยการจัดการค่ากลาง

The Process to Developing District Model which Surveillance and Promoting Early Childhood Development by Community Participation in Health Area 7 through Norm Management

อโศกไทย, หักนิตย์ รอดคนภู, กัญญาภัทร คำโสม, สัตตา ตีอั่นทอง, จันทิยา เนติวิจิตรธรรม, ปิยะ บุรีโส และอนิครา นามบุญเรือง
ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

แรงบันดาลใจ

จากรายงานผลการสำรวจพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี เขตสุขภาพที่ 7 ในปี พ.ศ. 2557 สมวัยเพียงร้อยละ 71.1 (สุพิศาวา บุญเจียม และคณะ, 2558-2559) แม้กรมอนามัยโดยศูนย์อนามัยที่ 7 ได้พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ จัดหาสนับสนุนคู่มือและอุปกรณ์การคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วย DSPM ให้สามารถคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้อง และครอบคลุมสถานบริการสุขภาพทุกระดับ โดยผู้ผ่านการอบรมจัดบริการคัดกรองพัฒนาการเพิ่มขึ้นมากกว่า 1 วันต่อเดือน บางพื้นที่มีการถ่ายทอดความรู้ต่อไปยัง อสม. แต่ช่วยยกระดับคุณภาพบริการได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น จึงพบปัญหาสำคัญของการเฝ้าระวัง กระตุ้น และส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลักว่ายังไม่สามารถปฏิบัติได้ทั้งในชุมชนปกติ และสงสัยว่าถ้า ส่งผลให้เกิดขาดโอกาสในการพัฒนาตามแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และเกิดความยั่งยืนของการดำเนินงาน จำเป็นจะต้องอาศัยชุมชนและผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางระบบขับเคลื่อน และดำเนินการกิจกรรม ซึ่งเครื่องมือที่นำมาใช้ดำเนินการขับเคลื่อนระดับภูมิภาคที่ง่าย ประหยัด และชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสุขภาพในชุมชน และเหมาะสมกับบริบทของตนเองในปัจจุบันที่กรมอนามัยนำมาประยุกต์ใช้ คือ **"การจัดการค่ากลาง"** เพราะง่าย ง่ายไม่ซ้ำซ้อน ชุมชนมีแนวทางในการทำงานจากพื้นที่สู่สำเร็จมาแล้ว ใช้ประเมินศักยภาพพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบได้ นอกจากนี้หน่วยงานสนับสนุนยังสามารถวางแผนช่วยในการพัฒนา อันจะเป็นพื้นฐานไปสู่การบริหารจัดการเพื่อบูรณาการทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่ได้อีกด้วย (อมร นนทสร, 2559) กระบวนการพัฒนาหรือผลให้ชุมชนสามารถเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืน เด็กมีระดับสติปัญญาตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาตำบลต้นแบบที่มีการจัดการระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่ 77 ตำบล/อำเภอ ในเขตสุขภาพที่ 7 ด้วยการจัดการค่ากลาง

ชุมชน/ผู้ปฏิบัติ

- 1.การเฝ้าระวัง/คัดกรอง
- 2.การใช้มาตรการทางสังคม
- 3.การจัดการสุขภาพของชุมชน
- 4.การจัดการภาวะภาวะแวดล้อม
- 5.สื่อสารเตือนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- 6.การปรับปรุงโครงสร้าง

หน่วยงาน/ผู้สนับสนุน

- 1.สนับสนุนการประชาสัมพันธ์
- 2.สนับสนุนการพัฒนาชมรมและ
- 3.สนับสนุนการสื่อสารเตือนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- 4.สนับสนุนการรณรงค์กิจกรรม
- 5.สนับสนุนการประเมินผล/รายงานนโยบาย
- 6.สนับสนุนการเผยแพร่/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จของนวัตกรรม

- 1.คัดกรองสุขภาพเด็กในเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน (ระดับชม)
- 2.คัดกรองสุขภาพเด็กของเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยชุมชน (ระดับจังหวัด)
- 3.ทรัพยากรบุคคล (ครู ช) 500 คน ที่มีศักยภาพในการประเมิน คัดกรอง และกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วย DSPM
- 4.แผนปฏิบัติการและการดำเนินงานของตำบลต้นแบบ ทั้ง 77 แห่ง ภายใต้ง 6 กิจกรรมนำร่อง
- 5.ศึกษานิเทศก์ประจำพื้นที่ สถานะภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สตรีเตือนต้นแบบส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
- 6.เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน การรณรงค์ทรัพยากรของพื้นที่

shorturl.ly/T134

ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์
1. จำนวนตำบลต้นแบบที่ได้รับการพัฒนา	77	77
2. จำนวนบุคลากรที่ได้รับการพัฒนา	500	500
3. จำนวนกิจกรรมที่ดำเนินการ	77	77
4. จำนวนสื่อรณรงค์ที่ผลิต	77	77
5. จำนวนสื่อรณรงค์ที่เผยแพร่	77	77
6. จำนวนสื่อรณรงค์ที่เข้าถึง	77	77

ประสิทธิผลของนวัตกรรม

- คัดนิเทศกรรมทั้งในรูปแบบศูนย์การเฝ้าระวังชุมชน ซึ่งประสิทธิผลของต้นแบบต้น เป็นานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การรณรงค์ทรัพยากรที่ บุคคล งบประมาณ และจิตสำนึกในพื้นที่เป็นหลักได้ ซึ่งประสิทธิผลและได้ประโยชน์จริง
- คัดคัดค้านต้นแบบที่มีระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี โดยกามีส่วนร่วมของชุมชนที่สามารถประเมินผลเรียนรู้ให้กับพื้นที่ในภาคจังหวัด
- ความพึงพอใจในการรวมพ่อแม่ครัวเรือน ร้อยละ 100 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 52.4, ระดับมาก ร้อยละ 42.9 และระดับปานกลาง ร้อยละ 4.8 แนวทาง การเผยแพร่หรือพัฒนาต่อยอด
- นำไปประยุกต์ใช้จัดทำคอน แวนทวนหรือเตือนและทำเป็นกิจกรรมนำสัญญาณให้โครงการ Smart Kids 4.0 พื้นที่ ๗ เขตสุขภาพที่ 7 โดย ทอ. 77 อำเภอ
- การวิจัยประเมินผลโครงการโดยใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ
- นำกระบวนการนี้ไปประยุกต์ใช้คัดกรองสุขภาพของอนามัยถึง ๖ เขตในวัยอื่น ๆ

อ้างอิง

- 1 Taphtean B. Tragoonwong P. “Early Childhood Care in Thailand”. **Journal of Public Health and Development**. 2007; 5(3): 117-128.
- 2 สุพัตรา บุญเจียม, วันเพ็ญ ศิวารมย์, เขาวรัตน์ รัตน์นันต์ และสิริมาพร นาศพัฒน์ . สถานการณ์ พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 7. **วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น**. 2558-2559; 8(1): 15-19.
- 3 Hfocus. นพ.อมร นนทสุต ผู้วางรากฐานงานสาธารณสุขมูลฐาน. [ข่าวออนไลน์] 2556 [อ้างเมื่อ 27 พฤษภาคม 2561]. จาก <https://www.hfocus.org/content/2013/07/4026>
- 4 อมร นนทสุต. **ค่างกลาง**. เอกสารประกอบการอบรมวิทยากร “การใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์และการจัดการค่างกลาง (ครู ก)” ระหว่างวันที่ 7 - 9 พฤศจิกายน 2559 ณ โรงแรมกรุงศรีริเวอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.[เอกสารออนไลน์]. 2559. [อ้างเมื่อ 27 พฤษภาคม 2561]. จาก <http://www.hpc.go.th/director/tambol/?module=!&file=meeting07112016.php#note5>
- 5 ศูนย์อนามัยที่ 7. **วิดิทัศน์ เรื่อง พื้นที่ต้นแบบตำบลบูรณาการจัดการระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0 - 5 ปี ในชุมชน ด้วยคู่มือ DSPM โดยการจัดการค่างกลาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านโคกไร่ ต.หนองกุง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม**. [สื่อออนไลน์]. 2559. [อ้างเมื่อ 27 พฤษภาคม 2561]. จาก <https://www.youtube.com/watch?v=sur0cXUulho>
- 6 กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. [เอกสารออนไลน์]. 2560. [อ้างเมื่อ 27 พฤษภาคม 2561]. จาก http://nich.anamai.moph.go.th/download/2561/DSPM/DSPM60_V2.pdf